

CYNGOR SIR YNYS MON	
Pwyllgor:	Pwyllgor Gwasanaeth Democrataidd
Dyddiad:	11 Mehefin 2026
Teitl yr adroddiad:	Diweddariad Gwasanaethau Democrataidd
Pwrpas yr adroddiad:	Diweddaru'r Pwyllgor ar waith llywodraethu a chefnogi y gwasanaeth.
Awdur:	Dyfan Sion, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

Cefndir

1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor ar waith y gwasanaeth democrataidd mewn perthynas a llywodraethiant a chefnogaeth aelodau.

Adroddiadau Blynyddol Aelodau Etholedig

2. Derbyniwyd 23 (66%) adroddiad blynyddol aelod etholedig ar gyfer 2025/26 hyd yma. Dyma'r nifer a dderbyniwyd yn 2024/25 hefyd, ac mae ychydig yn is na'r 26 a dderbyniwyd ar gyfer 23/24. Er hynny, mae'r ganran o adroddiadau a dderbyniwyd yn cymharu'n ffafriol gyda chynghorau eraill ar draws y gogledd. Mae'n bwysig nodi hefyd nad oes gofyn statudol ar aelodau i ddychwelyd adroddiad.
3. Rydym yn y broses o drefnu cyhoeddi'r adroddiadau ar wefan y Cyngor yn y drefn arferol gyda golwg ar gyhoeddi popeth cyn diwedd y mis.

Sgyrsiau datblygu blynyddol a chofnodion hyfforddiant

4. Caiff diweddariadau ar hyfforddiant aelodau eu hanfon at arweinyddion grŵp perthnasol yn ol yr angen. Mae hynny'n fodd o fonitro presenoldeb mewn hyfforddiant, a hyfforddiant mandadol yn benodol. Mae'r lefelau cwblhau hyfforddiant mandadol wedi gwella dros y misoedd diwethaf yn sgil ymdrechion y tim dysgu a datblygu a'r gwasanaeth democrataidd.
5. Mae proses "sgwrs flynyddol" mewn lle ar gyfer arweinyddion grŵp a'u haelodau. Trefniant ydi hwn i alluogi arweinydd grŵp i drafod datblygiad yr aelod dan sylw ac unrhyw faterion eraill perthnasol fel llesiant ac hyfforddiant. Cafodd templed sgwrs flynyddol 25/26 ei rannu gyda arweinyddion grŵp ym mis Chwefror ac mae'r cyfnod wedi dod i ben am eleni.

6. Yn ystod y misoedd nesaf bydd hyfforddiant ar gydraddoldeb yn cael ei gynnig i aelodau a byddwn yn gweithio gyda'r aelodau hynny sydd ddim wedi cwblhau unrhyw fodiwlau mandadol.

Llesiant Aelodau

7. Mae'n bosibl bydd rhai materion llesiant yn codi yn ystod y sgysiau datblygu, ac mae gwasanaeth cwnsela Medra ar gael i aelodau'r Cyngor. Mae'n wasanaeth proffesiynol a chyfrinachol ac ar gael yn Gymraeg neu'n Saesneg. Mae gwybodaeth wedi ei rannu gyda aelodau yn flaenorol am y gwasanaeth a byddwn yn cysylltu eto diwedd mis Mehefin er mwyn cyd-fynd gyda'r wythnos llesiant cenedlaethol.
8. Ymhellach i hynny, rydym yn ymwybodol bod aelodau etholedig yn destun ymddygiad bygythiol a sylwadau sarhaus ar adegau. Mae gan Heddlu Gogledd Cymru swyddog sy'n cynghori ar faterion aelodau etholedig ac mae hyfforddiant ar gael i aelodau ar ddiogelwch. Anfonwyd gwybodaeth at aelodau ym mis Mawrth.

Ymgysylltu

9. Cafodd sesiwn "galw i mewn" ei beilota gyda'r Bwrdd Iechyd ym mis Tachwedd. Trefnwyd bod rhai o uwch swyddogion rhanbarthol y Bwrdd Iechyd ar gael i glywed pryderon ac ateb cwestiynau aelodau. Roedd yn sesiwn agored ac anffurfiol ac mae'r adborth wedi bod yn gadarnhaol. Yn sgil hynny trefnwyd sesiwn galw i mewn arall ar 16 Mehefin.
10. Yn dilyn sesiwn briffio aelodau yn ddiweddar, cytunwyd i gynllunio ar gyfer sesiwn "galw i mewn" gyda'r Heddlu ar blismona lleol maes o law. Fe wnawn ni roi gwybod i aelodau unwaith fydd dyddiad wedi ei drefnu.
11. Mae disgyblion blynyddoedd 5 a 6 ysgolion cynradd yr Ynys wedi cael gwahoddiad i ymweld a'r Siambr a chael sesiynau cwestiwn ac ateb gyda aelodau. Mae 5 ysgol wedi ymweld gyda'r Cyngor yn 25/26 a bydd 3 arall yn ymweld a'r Cyngor cyn gwyliau'r haf . Caiff aelodau lleol eu gwahodd i'r ymweliadau.
12. Mae'r ymweliadau yn ffordd dda o gyflwyno plant yr Ynys i waith y Cyngor Sir ac i drefniadau democratiaeth lleol. Byddwn yn adolygu'r trefniadau ymweliadau ysgolion dros yr haf ac yn ystyried a oes unrhyw addasiadau i'w gwneud i'r trefniadau.

Argymhelliad

13. Gofynnir i'r Pwyllgor:

- a. nodi cynnwys yr adroddiad, ac
- b. ystyried unrhyw anghenion pellach mewn perthynas a chefnogaeth aelodau